

Alina Baravykaitė

Kalbos kismo aspektai meninių filmų vertimuose į lietuvių kalbą

Globalizacijos sąlygomis plečiantis kultūriniais mainams ir įvairėjant visuomenės poreikiams, vis didėja dėmesys medijų vaidmeniui šiame procese. Ypač daug dėmesio sulaukia sparčiai kintanti kino terpė bei galimybės pateikti meninius filmus kuo gausniam žiūrovų ratui, pirmiausia – pasitelkiant įvairias vertimo formas. Tad neatsitiktinai pastarąjį dešimtmetį, o mūsų šalyje – pastaruosius penkerius metus audiovizualinio vertimo problematika įvairiais aspektais itin intensyviai pradėta nagrinėti ir akademinio lygmeniu. Be to, Lietuvoje netgi rengiama audiovizualinio vertimo bakalauro programa. Nors atskirų vertimo formų pasirinkimą daugiausia skatina ekonominiai veiksniai bei skirtingose šalyse išsisknijusios tradicijos, audiovizualinio vertimo neaplenkė ir politikos dėmesys. Šiuo klausimu diskutuota tiek atskirose valstybėse, tiek ir ES lygmeniu, kai 2007 m. Europos parlamente buvo priimta deklaracija dėl visų ES visuomeninės televizijos programų subtitravimo teigiant, jog tokiu būdu ne tik užtikrinamos skirtingų poreikių žiūrovų galimybės stebėti televizijos programas, bet ir skatinama mokytis užsienio kalbų. Šiame kontekste, bet visų pirma suvokiant audiovizualinio vertimo poveikį šiuolaikinės lietuvių kalbos vartosenai bei raidai, bandoma ištirti ir įvertinti, kaip vertimo proceso metu kinta vienas semantinių filmo lygmenų – kalba, koku būdu jos kismą lemia pasirinktos vertimo formos (sinchroninis įgarsinimas, dubliavimas, subtitravimas), taip pat kokios išvados darytinos apie pastarųjų sąsajas su vertimo kokybe. Be to, mėginama pasiaiškinti, ar be įprastų vertimo transformacijų galima išskirti naujas, audiovizualinio vertimo specifikos nulemtas transformacijų rūšis. Tyrimas iliustruojamas pasitelkiant pastarojo dešimtmečio vokiškų meninių filmų tekstų ir jų vertimų į lietuvių kalbą gretinamąją analizę.